

Prof. dr hab. Wojciech Świątkiewicz

Uniwersytet Śląski w Katowicach

wojciech.swiatkiewicz@us.edu.pl

Katowice, dnia 27 sierpnia 2026 roku

Recenzja w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauki społecznej, w dyscyplinie nauki socjologiczne na podstawie wskazanego przez pana dr. Marcina Choczyńskiego głównego osiągnięcia pt. „Konkretyzacja młodzieżowej strukturyzacji społecznej w warszawskich szkołach średnich. Studium socjologiczne dotyczące rówieśniczego (auto)uwarstwienia”. Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Warszawa 2025, ss. 736.

Dziesięć lat po obronie swej rozprawy doktorskiej pan dr Marcin Choczyński przystępuje do habilitacji. To dobry czas na podsumowanie indywidualnego rozwoju naukowego i zebranie stosownego naukowego dorobku wyrażającego się licznymi publikacjami i osiągnięciami badawczymi, dydaktycznymi i organizacyjnymi uzasadniającymi wniosek o otwarciu przewodu habilitacyjnego.

Dr. Marcin Choczyński jest ściśle związany ze środowiskiem socjologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Wielokrotnie w swym autoreferacie podkreśla związki naukowe z tym środowiskiem i wyraża wdzięczność za stworzenie warunków umożliwiających mu indywidualny rozwój naukowy poprzez włączanie w projekty badawcze, a także realizowanie indywidualnych zainteresowań naukowych oraz dydaktycznych.

Dr Marcin Choczyński ukończył studia socjologiczne na UKSW w roku 2010, podczas studiów doktoranckich prowadził sekretariat Instytutu Socjologii, a rozprawę doktorską pt. „Postawy wobec Żydów wyrażane w narracjach warszawskich seniorów. Studium socjologicznej analizy dyskursu” napisał pod kierunkiem prof. dr. hab. Sławomira H. Zaręby, z którym pozostaje w relacjach współpracy naukowej przez okres studiów, a potem zatrudnienia od roku 2016, na stanowisku adiunkta badawczo-dydaktycznego, obecnie w Katedrze Socjologii Religii Instytutu Nauk Socjologicznych na Wydziale Społeczno-Ekonomicznym UKSW. Warto w tym miejscu dodać, że przez trzy lata pracował też jako nauczyciel w Prywatnym Policealnym Studium Zawodowym, co

pozwalalo na zdobycie doświadczeń nauczycielskich, które zapewne stały się „organizacyjnym” wsparciem dla realizacji badań empirycznych w szkołach ponadpodstawowych będących podstawą przygotowania monografii wskazanej jako osiągnięcie naukowe w przewodzie habilitacyjnym. Podobnie, pełnienie funkcji sekretarza w Instytucie Socjologii, nie jest oczywiście dorobkiem naukowym, ale jest dobrym doświadczeniem reguł i rytmów funkcjonowania Uniwersytetu, z którym pan dr Marcin Choczyński się silnie identyfikuje, a w pewnej perspektywie czasowej - jak można zakładać - będzie ten Uniwersytet współtworzył w roli samodzielnego pracownika naukowego.

Dorobek naukowy

Dr Marcin Choczyński oprócz monografii przedstawianej jako osiągnięcie naukowe w procedurze habilitacyjnej jest autorem książki pt. „Postawy wobec Żydów wyrażane w narracjach warszawskich seniorów. Studium socjologicznej analizy dyskursu” (Kraków 2020), która jest oparta o rozprawę doktorską, napisaną i obronioną pod tym samym tytułem.

W tym samym roku wspólnie z K. Uklańską i O. A. Kotowską-Wójcik Dr Marcin Choczyński opublikował monografię zatytułowaną: „Wolność wyboru czy przymus zwyczaju”, tom 3: „Młodzież akademicka w dobie pandemii o sensie życia, relacjach i planach życiowych”. (Poznań 2020). Przy okazji tej książki warto podkreślić „czujność badawczą” oraz socjologiczną wrażliwość charakteryzującą aktywność naukową dr. Choczyńskiego, który potrafi dostrzegać rodzące się problemy społeczne i poddawać je analizie w procesie ich „stawania się”. Autorskim rozdziałem książki jest rozdział pt. „Więzi emocjonalne i zagrożenia społeczne w czasie pandemii - dylematy egzystencjalne”, w którym analizowane są opinie młodzieży o jej własnej egzystencji, więzach rodzinnych oraz relacjach interpersonalnych w sytuacji izolacji oraz zagrożenia epidemicznego. Interesujące poznawczo są konkluzje zawarte w opracowaniu między innymi podkreślające, że „mimo pragmatycznego zorientowania na karierę i pracę zawodową czy samorealizację młodzi ludzie dążą jednak do tworzenia związków, bliskości, relacji z drugim człowiekiem, a także utrzymania satysfakcjonującej więzi z rodzicami. /.../ Z drugiej strony ujawniają również istotne kontradycje we współczesnym kapitalizmie związane z dążeniami do adekwatności w wypełnianiu ról zawodowych i rodzinnych i funkcjonalnym pogodzeniu wymogów tych ról.” /s. 129/

W dorobku naukowo-dydaktycznym trzeba wskazać także na książkę noszącą tytuł: „Od klasycznej do współczesnej myśli socjologicznej”, napisaną wspólnie ze Sławomirem H. Zarębą opublikowaną w Wydawnictwie UKSW z dopiskiem „Skrypt dla doktorantów”, która zawiera obszerną bibliografię, indeks rzeczowy oraz osobowy i jest autorską interpretacją najważniejszych zdaniami Autorów zagadnień i nurtów myśli socjologicznej ujmowanych zarówno w aspekcie koncepcji teoretycznych jak i metodologii socjologicznych badań.

W charakterystyce profilu naukowego trzeba także zaznaczyć aktywności w zakresie redakcji monografii naukowych, w których dr Marcin Choczyński zamieszcza również własne autorskie opracowania.

Z punktu widzenia obowiązujących współcześnie ministerialnych kryteriów waloryzacji publikacji naukowych z pewnością na pierwszym miejscu trzeba wymienić książkę pt. „Methamorfoses of religion and spirituality in Central and Eastern Europe” opublikowaną w Wydawnictwie Routledge (London & New York) 2022. s. 2002-2016, Red.: Sławomir H. Zaręba, Maria Sroczyńska, Roberto Cipriani, Marcin Choczyński and Wojciech Klimski. Dr Choczyński zamieścił w niej rozdział zatytułowany: „The attitude towards Jehovah’s Witnesses in Poland in the light of innovation and religious selectivity”.

Dr Marcin Choczyński aktywnie uczestniczy w Zespołach badawczych kierowanych przez prof. dr. hab. Sławomira Zarębę między innymi w Polskim Pomiarze Postaw i Wartości, w ramach którego przeprowadzono trzy - w moim przekonaniu - nowatorskie badania, których wyniki opublikowano w książkach: „Konsumując coolturę. Europejska Noc Muzeów w Warszawie 2013”, red. Sławomir H. Zaręba, Marcin Choczyński. /Warszawa 2013/ oraz „Powrót do cooltury nocą. Europejska Noc Muzeów w Warszawie 2018 i 2023”. Red. Sławomir H. Zaręba, Joanna Wróblewska-Skrzek, Marcin Choczyński.

W pierwszej z wymienionych monografii Marcin Choczyński opublikował rozdział pt. „Nocne spotkanie z warszawską kulturą. Klimat Nocy Muzeów 2013”, a w drugiej rozdział zatytułowany: „Ankieterzy w akcji. Na tropie poszukiwań satysfakcjonującego responsu badawczego”, a także rozdział: „Duma, obojętność i uprzedzenie wobec polskości oraz opinie o formach wyrazu w kulturze i sztuce miejskiej przestrzeni publicznej” oraz wspólnie ze Sławomirem H. Zarębą i Joanną Skrzek-Wróblewską rozdział noszący tytuł: „Powrót do przeszłości? Nostalgia za zbiorowym uczestnictwem w nocnej kulturze”.

Na podstawie Autoreferatu, ale przede wszystkim załączonej, skrupulatnie przygotowanej dokumentacji dorobku naukowego, można uznać, że dorobek naukowy dr. Marcina Choczyńskiego jest bogaty nie tylko ilością publikowanych prac (ponad 100 publikacji naukowych), ale także różnicowaniem merytorycznym zagadnień w tych pracach podejmowanych, jak również wysokim poziomem merytorycznym oraz ciekawymi konkluzjami pomnażającymi wiedzę socjologiczną na podejmowane tematy badawcze.

W tym miejscu chciałbym zaznaczyć, że Autoreferat w syntetyczny sposób profiluje sylwetkę naukową Habilitanta, jest rzetelnie przygotowany i czytelnie przedstawiony. Jest zapisany komunikatywnym językiem, co zresztą odnosi się także do prac publikowanych i książki wskazanej jako osiągnięcie naukowe, co będę jeszcze podkreślał w innym punkcie mojej recenzji.

W działalności naukowo-badawczej dr. Marcina Choczyńskiego obecnych jest osiem szeroko ujmowanych tematów badawczych, do których Autor zalicza: struktury i zmiany społeczne w tym zagadnienia delegitymizacji struktur społecznych, zagadnienia socjologii wychowania zwłaszcza w odniesieniu do

środowisk młodzieżowych, także polonijnych podejmując próby rekonstrukcji tożsamości kulturowej i narodowej młodzieży zamieszkującej dawne tereny Rzeczypospolitej, problematyka socjologicznych badań postaw i praktyk religijnych, wzory uczestnictwa w kulturze w środowisku wielkomiejskim, socjologiczna problematyka muzyki popularnej i kreatywności w muzyce, zagadnienia prekaryzacji i cyber-prekaryzacji oraz pracy różnych kategorii społecznych ujmowane w perspektywie socjologii pracy, historia i rozwój polskiej socjologii analizowane zwłaszcza w kontekście powstania i rozwoju środowiska socjologicznego na UKSW.

Odrębnym tematem socjologicznych zainteresowań są zagadnienia metodologii badań socjologicznych, o których w Autoreferacie czytamy między innymi: „Nigdy nie podjąłbym zagadnień metodologicznych, gdybym nie został członkiem zespołów badawczych Katedry Socjologii Religii i PPPIW. Uczestnictwo w tych gremiach otworzyło mój warsztat na wiele obserwacji zza kulis przygotowań procesów badawczych, np. towarzyszących (pobocznych) funkcji wywiadu socjologicznego, roli i znaczenia ankietów, koncepcji podejść metodologicznych w badaniu pewnych kategorii wiekowych, czy charakterystyki badań pilotażowych”. /s. 20/ Wymienionym zagadnieniom towarzyszą artykuły publikowane w pracach zbiorowych i w czasopiśmie, np. „Przegląd Socjologii Jakościowej”, „Journal of Modern Science”, czy „Studia Humanistyczne AGH”.

Wśród wymienionych tematów zainteresowań badawczych chciałbym podkreślić badania z zakresu socjologii kultury dotyczące wzorów uczestnictwa w kulturze i w takim też kontekście publikacje z zakresu socjologii muzyki. Socjologia muzyki chociaż ma w Polsce pewne tradycje, o których pisze w książce pt. „Socjologia muzyki” /Warszawa 2014/ Barbara Jabłońska jest raczej mało dynamicznie rozwijającą się subdyscypliną. Marcinowi Choczyńskiemu udało się zebrać znaczących dla tej problematyki polskich autorów i przygotować książkę noszącą tytuł: „Socjologia muzyki w Polsce. Pęknięcia i kontynuacje” /Warszawa 2018/. Sam, jak pisze w Autoreferacie, jest aktywnym słuchaczem muzyki popularnej, a w wymienionej książce zamieścił zredagowany wspólnie z Agatą Rozalską i Katarzyną Drzewek obszerny rozdział wprowadzający pt. „Homo musicus w audiosferze. Wprowadzenie do kontinuum teoretyczno-empirycznego polskiej socjologii muzyki” oraz autorski tekst pt. „Problematyka społeczno-kulturowa w dyskotekach. Refleksje i komentarze w ejtisowej muzyce synth-pop i disco”, w którym stwierdza między innymi: „współczesny człowiek zapośredniczony jest w środowisku dźwiękowym oraz sam w dużej mierze go generuje. Na tym przykładzie widać, jak wielkie jest zapotrzebowanie na muzykę i ochota do przebywania w jej obecności. Refleksja ta stanowi również zasadniczą konieczność obcowania z muzyką, jako specyficznym oddziaływaniem środowiskowym. /.../ Co ważne, na popularność rodzajów muzyki wpływa jej odczytanie w swoistym otoczeniu interpretacyjnym”. /s. 172-173/ Zapewne warto ten kierunek socjologicznych badań kontynuować.

Podobnie zachęcam do kontynuacji interesujących poznawczo studiów nad relacjami nurtów muzycznych z kierunkami przeobrażeń społeczno-kulturowych i politycznych, które zostały zainicjowane publikacją pt. „Figuracja disco polo:

ilustracje muzyczne polskiej transformacji" opublikowaną w czasopiśmie „Kultura i Społeczeństwo” /2020/64/4/.

Niektóre z publikacji naukowych mają charakter współautorskich. Należy podkreślić, że do publikacji współautorskich są w dokumentacji przewodu habilitacyjnego zawierające podpisy współautorów załączone oświadczenia ze szczegółowymi informacjami określającymi zakres autorskiego udziału dr. Marcina Choczyńskiego w redakcji tych prac.

Udział w krajowym i międzynarodowym obiegu myśli socjologicznej

W charakterystyce sylwetki naukowej dr. Marcina Choczyńskiego ważną rolę odgrywa też uczestnictwo w wymianie myśli naukowej poprzez aktywny udział w konferencjach i wygłaszanych na niej referatach, pełnienie roli recenzenta naukowego czasopism naukowych, a na szczególne podkreślenie zasługuje rola sekretarza, a później zastępcy redaktora naczelnego Uniwersyteckiego Czasopism Naukowego/Academic Journal of Sociology wydawanego przez środowisko socjologiczne UKSW.

Dydaktyka

Będąc adiunktem na Wydziale Społeczno-Ekonomicznym UKSW dr Marcin Choczyński prowadzi kursy przedmiotów socjologicznych oraz wykłady monograficzne powiązane z prowadzonymi przez siebie badaniami socjologicznymi i publikacjami naukowymi.

Jak stwierdza w Autoreferacie, między innymi krótki okres pracy administracyjnej w Departamencie Postępowań Uchodźczych w Urzędzie do Spraw Cudzoziemców okazał się przydatny w dziedzinie mikrosocjologii oraz relacji interpersonalnych z przedstawicielami innych kultur oraz narodów, w zakresie kursów które prowadzi UKSW.

Dr Marcin Chomczyński posiada doświadczenia w zakresie promowania studentów do stopnia licencjata nauk socjologicznych. Wypromował ponad 40 licencjatów nauk socjologicznych o interesujących tematach prac dyplomowych.

Doświadczenia organizacyjne

W charakterystyce profilu naukowego Habilitanta warto też podkreślić jego doświadczenia i umiejętności w zakresie organizacji życia uniwersyteckiego, a przede wszystkim zdobyte kompetencje pozwalające na samodzielną organizację badań naukowych. Wspominałem już o funkcjach administracyjnych pełnionych na macierzystym Uniwersytecie. Tu trzeba dodać przede wszystkim osobiste doświadczenia zdobyte podczas wieloletniej współpracy w ośrodku badawczym Polski Pomiar Postaw i Wartości, w którym przeprowadzono wiele między innymi ogólnopolskich badań socjologicznych na próbach reprezentatywnych. Kapitał kompetencji merytorycznych oraz

organizacyjnych będący udziałem dr. Marcina Choczyńskiego jest przekonywającą rekomendacją pełnienia akademickiej roli samodzielnego pracownika naukowo-badawczego w strukturach Uniwersytetu.

W Autoreferacie dr Marcin Choczyński wskazuje na swoje doświadczenia w pracy badawczej interdyscyplinarnego Zespołu ds. Badań Jakości Kształcenia UKSW, co zapewne także ma wpływ na jakość prowadzonych przez siebie zajęć dydaktycznych na Uniwersytecie.

Osiągnięcie naukowe

Książka pt. „Konkretyzacja młodzieżowej strukturyzacji społecznej w warszawskich szkołach średnich. Studium socjologiczne dotyczące rówieśniczego (auto)uwarstwienia” jest wpisana w projekt studium socjologicznego o strukturze teoretyczno-empirycznym, w którym część teoretyczna służy wypracowaniu i uzasadnieniu koncepcji i założeń metodologicznych badań empirycznych, a część referująca wyniki badań empirycznych jest ilustracją weryfikującą lub falsyfikującą przyjęte w części metodologicznej hipotezy badawcze w rezultacie pomnażającą poprzez odpowiedzi na pytania badawcze socjologiczną wiedzę skupioną wokół celu badań oraz podejmującą dyskusję z przyjętymi założeniami teoretycznymi.

Książka jest bardzo obszernym studium, liczący 736. stron. Składa się z siedmiu rozdziałów poprzedzonych Wstępem i podsumowanych konkluzywnym Zakończeniem. Dołączona jest również obszerna, a przede wszystkim kompetentnie sporządzona bibliografia i netografia, inspirująco i refleksyjnie wykorzystana w redakcji książki, świadcząca o rozległości lektury będącej podstawą opracowania własnego, oryginalnego projektu badań empirycznych oraz umożliwiającą włączenie w inspirujący sposób wyników własnych badań w przestrzeń dyskusji obecnej w literaturze przedmiotu. Dołączony jest także bogaty aneks zawierający wykaz schematów, tabel i wykresów oraz indeks osobowy i rzeczowy, a także kwestionariusz ankiety.

Trzy pierwsze rozdziały są interpretującym przeglądem literatury przedmiotu, na podstawie której wypracowany został autorski projekt badań empirycznych. Pierwszy rozdział nosi tytuł: „Dyskusja o strukturze, stratyfikacji i socjometrii”, drugi: „Socjologia juwentologiczna”, a trzeci: „Subkultury i pokolenia a konkretyzowanie młodzieżowej strukturyzacji”. Rozdział czwarty prezentuje szczegółowo założenia metodologiczne własnych badań prowadzonych wśród młodzieży w wybranych warszawskich szkołach średnich. Trzy kolejne rozdziały są prezentacją wyników badań empirycznych zawierającą ich socjologiczną interpretację włączającą w dyskusję obecną w literaturze przedmiotu. Rozdział piąty jest zatytułowany: „Wprowadzenie w zagadnienie uwarstwienia”, rozdział szósty: „Rówieśnicze (auto)uwarstwienie”, a rozdział siódmy: „Obrazy konkretyzacji młodzieżowej strukturyzacji”.

Rozdziały empiryczne zawierają bardzo szczegółowo prezentowane wyniki badań wraz z ich statystycznymi charakterystykami, co jest oczywiście

uzasadnione merytorycznie, ale sprawia też niekiedy wrażenie raportowania „empirycznych faktów” pozostawiając bez odpowiedzi pytania „dlaczego”. Dostrzegam tu ostrożność metodologiczną Autora, który słusznie nie wykracza poza dane, które przynosi materiał empiryczny.

We współczesnej polskiej socjologii można zauważyć dynamiczny przyrost rozmaitego rodzaju badań socjologicznych dotyczących młodzieży w różnych przedziałach wiekowych. Socjologia młodzieży albo socjologia juwentologiczna, jak to określa dr Marcin Choczyński przeżywa swój renesans. W uzasadnieniu własnych badań dr Choczyński podkreśla „że współcześnie młodzież dokonała swoistej emancypacji w społeczeństwie, wysuwając się w historycznie i kulturowo ujmowanej cywilizacji na pozycję uprzywilejowaną głównie ze względu właśnie na walor młodości, a zatem w domyśle - nowości, świeżości, witalności” /s. 109/ Autor zdaje się włączać w typ refleksji nad strukturotwórczą rolą młodzieży tezę nawiązującą do konkluzji Mariana Niezgody podkreślającej, że młodzież z jednej strony jest zdeterminowana poprzez istniejący typ struktury społecznej, z drugiej - często jest zmieniającym ją aktorem” czyli jak dodaje Autor jest komponentem struktury społecznej o wielkim znaczeniu określonego rezerwuaru przyszłej jej postaci.” /s. 137/

Wskazuje na rolę dwóch podstawowych środowisk szeroko ujmowanej socjalizacji młodzieży; mianowicie rodziny i szkoły. W relacji do strukturotwórczej funkcji rodziny znaczenie środowiska szkolnego dla procesów strukturyzacji polega na tym, że „zakłada pewne zderzenie pozycji nabytych w rodzinie ze statusami innych rówieśników i wymaganiami szkolnymi”. /s. 138/. Wpływ szkoły na procesy strukturotwórcze jest zatem znaczny, zachodzi bowiem w murach tej instytucji zderzenie wielu wypadkowych determinujących przyszłe statusy społeczne”. /s. 139/ „Szkoła na każdym swoim poziomie dokonuje grupowania uczniów, ich kategoryzacji wedle określonego kryterium - współcześnie najczęściej określonych kompetencji - ale również statusu społecznego”./ s. 139/

Przyjęte w pracy rozumienie struktury społecznej zakłada, że:

„Konceptualizacją struktury jest właśnie układ zbiorowości młodzieżowych z charakterystycznymi dla nich relacjami wynikającymi z tego faktu zależności (dystansami, narzuceniem władzy lub/i podporządkowaniem, zróżnicowaniem prestiżu, aspiracjami itp.”). /s. 159/

„Tytuł pracy sugeruje skupienie się na uczniach warszawskich szkół średnich, stąd też przyjęta optyka będzie typowo makrostrukturalna, chociaż ograniczona terytorialnie do środowiska warszawskiego” /s. 67/ „Argumentem, który przeważał za warszawskim wyborem - dodaje Autor - był również naoczny dynamizm przemian samej młodzieży, jak i miasta stołecznego, które w ostatnich latach osiąga standardy modernizacji już praktycznie optymalne dla rozwiniętej metropolii europejskiej”. /s. 18/

W rozdziale trzecim noszącym tytuł: „Subkultury i pokolenia a konkretyzowanie młodzieżowej strukturyzacji” Autor w nawiązaniu między innymi do prac

Krystyny Szafraniec wypracował kryteria strukturyzacji młodzieży warszawskiej zakładając, że uczniowie będą mieli możliwości autoafiliacji do wskazanych w kwestionariuszu wywiadu kategorii strukturalnych. „Będą to szkolne miss (szkolne piękności), chady (ciacha), kujony (-ki), sportowcy, rozrabiaki, klauny (śmieszki) szpanerzy (-ki), pozerzy (-ki), przeciętniacy, przegrywy (-ki) oraz mniejszości seksualne (LGBTQ+). Wydaje się, że ta kolekcja jest adekwatnym wyborem biorąc pod uwagę charakter hierarchizacji dokonywanej przez młodzież, a przybliżonej w tej części pracy”. /s. 152/

Zasadniczym celem pracy jest /.../ rekonstrukcja występujących w środowisku warszawskich uczniów szkół średnich przekonań i opinii o ich własnej strukturyzacji, tego jako oni zapatrują się na to zjawisko i czy ono w ogóle występuje w takim wymiarze, w jakim przedstawia się je w różnego rodzaju mediach, np. określających wizerunki takich zbiorowości, jak chady, szkolne miss, przegrywy, incele, śmieszki, itp. Celem pośrednim jest z kolei - jak zawsze w sferze socjologicznej empirii - przyrost ogólnej wiedzy w tym konkretnym wycinku społecznej rzeczywistości.”/ s. 160/

W wyborze technik badań empirycznych Autor postawił na badania ilościowe z dołączeniem jednego pytania jakościowego (w typie eseju). /s. 20/

Treść pytania otwartego brzmi: „To już końcowe pytanie!. Napisz proszę coś od siebie - co jeszcze myślisz o tym całym, szkolnym uwarstwieniu? Czy jest coś z tej tematyki, co nie zostało uwzględnione powyżej?” /s. 735/

Kwestionariusz ankiety został respondentom udostępniony w formacie CAVI / Computer Assisted Web Interview/.

Na stronach 160-161 zostały zaprezentowane pytania badawcze. Autor opracował 8 pytań badawczych i 8 odpowiadających im hipotez.

Na uwagę zasługują spostrzeżenia Autora dotyczące sposobu przeprowadzenia badań empirycznych, które można potraktować jako sugestię dla autorów projektów badawczych: „Ankietowanie uczniów okazało się bardzo specyficzną sytuacją, gdy przedstawiciel szkoły wyższej zawitał w progi szkół średnich. Spotkanie tych dwóch szczebli kształcenia zaowocowało ciekawymi obserwacjami oraz wymiernymi danymi uzyskanymi podczas surveyu. Uczniowie mieli okazję zapoznać się z warsztatem badawczym i uczestniczyć w przeważnie nowej dla nich aktywności, co wzbudziło ich ciekawość. Forma przeprowadzenia badań była dla nich zdecydowanie bardziej zrozumiała i różniła się znacznie od rozpowszechnionych w internecie ankiet różnego typu, pozbawionych aż tak rozbudowanego komentarza. /s. 195/

Interesujące są konkluzje pochodzące z przeprowadzonych badań empirycznych, które mogłyby posłużyć jako sugestie projektów badań prowadzonych w środowiskach młodzieży innych miast, różnych co do wielkości i afiliacji do kręgów kultur regionalnych.

Przykładowo:

„Okazuje się, że im respondenci są starsi, uczęszczający do wyższych klas, tym zainteresowanie różnicowaniem społecznym ogólnie wzrasta”. /s. 203/

„Im są starsi i mniej czasu zostało im do opuszczenia szkoły, tym częściej młodzi ludzie zastanawiają się nad swoją strukturalną przyszłością. Zaczyna też nabierać znaczenia stratyfikacyjna rola zarówno środowiska szkolnego, jak socjalizacji pierwotnej odbywanej w rodzinach. Kończący się wiek szkolnego moratorium i stawienie czoła wyzwaniom edukacyjno-zawodowym (studia, podjęcie pierwszych prac zarobkowych) wpływają na zwiększenie refleksji o obserwowanych - i coraz częściej już doświadczanych - nierównościach społecznych”. /s. 204/

„Badana młodzież odznacza się konsekwencją w swoich wyborach; z jednej strony ceni sobie dobre relacje i atrakcyjności charakterologiczne, z drugiej jednak młodzi ludzie są - mimo wczesnego etapu życia - realistami ekonomicznymi i te kryteria w optyce stratyfikacyjnej również podają, ale nigdy na pierwszym miejscu. Są także świadomi ważności talentów, uzdolnień i osiągnięć w różnych dziedzinach, podobnie jak atrakcyjności fizycznej. Mniej chętnie opowiadają się za tymi uwarunkowaniami, które dziś nie mają dla nich większego znaczenia, mimo że w przeszłości były istotne - m.in. rasy, wyznania religijnego czy te z pochodzenia etnicznego”. /s. 369/

„Okazało się zatem, że uczestnicząca w badaniach młodzież warszawskich szkół średnich przedstawia pewne wymiary swojego (auto)uwarstwienia, odnosząc się do nieco innych motywów czy postaw od tych, które przyjąłem przed podjęciem empirycznych dociekań. Jeszcze raz potwierdziła się stara socjologiczna maksyma, zgodnie z którą rzeczywistość weryfikacja wszystkich przyjętych tez czy założeń następuje w <<terenie>> badawczym. Dopiero poznawszy opinie ankietowanych, można rzeczywiście zabrać głos w badanych kwestiach, inaczej będą to jedynie przypuszczenia podjęte na podstawie *desk research*”. /s. 663/

Uzyskane wyniki badań empirycznych przedstawione są w czytelnie sporządzonych tabelach i wykresach i opisane komunikatywnym językiem z zachowaniem socjologicznej terminologii, co sprawia, że będą one łatwo dostępne również dla przedstawicieli innych dyscyplin naukowych, czy organizatorów i administratorów życia szkolnego.

Zainteresował mnie materiał empiryczny pochodzący z odpowiedzi na pytanie otwarte, zamieszczony w punkcie 7.3. pt. „Autorefleksje o (auto)uwarstwieniu”. Zawiera on mnóstwo bardzo ciekawych poznawczo wątków odnoszących się zarówno do problematyki strukturyzacji oraz autostrukturyzacji jak i do samej zaproponowanej przez dr. Marcina Choczyńskiego formuły badań tego problemu. Rozumiem, że przy tak dużej już objętości monografii materiał ten nie znalazł rozbudowanej formuły interpretacyjnej, ale - w moim przekonaniu -

można go wykorzystać w odrębnym opracowaniu, a także jako sugestie dotyczącą formuły kolejnych badań ilościowych.

Monografia naukowa wskazana jako osiągnięcie naukowe wpisuje się w bardzo szeroki i dynamicznie rozwijający się w polskiej socjologii nurt badań skupionych wokół rekonstrukcji społeczno-kulturowych profili współczesnej polskiej młodzieży wskazując nowy kierunek studiów dotyczących procesów strukturyzacji i kryteriów autostrukturyzacji środowisk młodzieżowych, odgrywających istotną rolę w kształtowaniu postaw życiowych młodzieży oraz ich stylach życia. W istotny sposób przyczynia się do bardziej trafnego rozumienia współczesnych procesów społeczno kulturowych profilujących procesy strukturyzacji i autostrukturyzacji środowisk młodzieżowych. Zapewne warto ten kierunek studiów kontynuować w innych środowiskach wielkomiejskich nie pomijając społeczno-kulturowych właściwości różnych typów miast z uwzględnieniem ich afiliacji do specyfiki regionalnych kręgów kulturowych.

Bogaty ilościowo i merytorycznie potwierdzony dorobek naukowy dr. Marcina Choczyńskiego skłania też do wysunięcia sugestii skierowanej do Pana Doktora aby większą uwagę zwrócić na publikacje wyżej parametryzowane, tak aby lepiej spełniać oczekiwania administracyjne, podlegające zresztą nieustannym fluktuacjom. Opinię tę formułuję na podstawie autorskiego opracowania dołączonego do dokumentacji przewodu habilitacyjnego pt. „Opis bibliograficzny”, zawierającego tytuły opublikowanych prac, ich afiliacje bibliograficzne oraz przyznaną punktację ministerialną.

Dodać jednak trzeba, że dr Marcin Choczyński uzyskuje najwyższe miejsca w parametryzacji w dyscyplinie nauki socjologiczne w środowisku Instytutu Socjologii. Sumaryczna punktacja ministerialna według Raportu Bibliometrycznego UKSW wynosi na dzień 6 marca 2026 roku - 2729 pkt. Liczba zindeksowanych publikacji w Publish or Perish wynosi 57, liczba cytowań - 66, liczba cytowań bez autocytowań - 46. Liczba zindeksowanych publikacji w systemie SCOPUS wynosi 7, a w systemie Web of Science 1.

Zachęcam też Pana Doktora do bardziej zdecydowanego udziału w krajowym i międzynarodowym obiegu myśli naukowej, tym bardziej, że własne osiągnięcia badawcze mogą spotkać się z zainteresowaniem środowiska naukowego.

Konkluzje

Pozytywne oceny można przypisać kompetentnie dobranym rozległym lekturom naukowym włączonym w opracowane i realizowane projekty badawcze oraz liczne publikacje, łącznie z książką, którą Autor wskazuje jako osiągnięcie naukowe będącą podstawą ubiegania się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego. Moją uwagę zwraca nie tylko szeroki dobór lektur, ale także kompetentne ich włączenie do własnego dorobku naukowego. W toku wielu zrealizowanych projektów badań empirycznych Autor nabył umiejętności samodzielnego konstruowania oryginalnych projektów badawczych, dobrze osadzonych w teoretycznej literaturze przedmiotowej, oraz sposobów ich realizacji, oraz socjologicznej interpretacji uzyskanych wyników, oryginalnej w formułowanych konkluzjach i wnioskach. Opinię tę odnoszę nie tylko do książki wskazywanej jako osiągnięcie naukowe, ale także do innych publikacji załączonych do dokumentacji wniosku.

Dr Marcin Choczyński swoimi badaniami przedstawionymi w monografii wskazanej jako osiągnięcie naukowe, a przede wszystkim kompetentnym rozeznaniem w teoretycznej literaturze przedmiotu tworzącej makrospołeczne ramy procesów rozgrywających się w strukturach szkolnych młodzieży szkół ponadpodstawowych, inspirującą umiejętnością jej interpretacji, kompetencjami w zakresie metodologii badań empirycznych, udanym włączeniem wyników własnych badań w nurt refleksji teoretycznych i oryginalnymi autorskimi konstrukcjami modeli wyjaśniających badane relacje społeczne pomnaża kapitał wiedzy socjologicznej w zakresie podejmowanych zagadnień przyczyniając się do rozwoju socjologii juwentologicznej.

Dr Marcin Choczyński przystępuje do uczestnictwa w przewodzie habilitacyjnym ze znaczącym i oryginalnym dorobkiem naukowym, dydaktycznym, organizacyjnym, eksperckim oraz w zakresie popularyzacji wiedzy.

Dr Marcin Choczyński jest - w moim przekonaniu - dobrze przygotowany pod względem posiadanej wiedzy teoretycznej, kompetencji metodologicznych i umiejętności w zakresie projektowania badań terenowych i sposobów ich efektywnej realizacji, także doświadczeń dydaktycznych oraz w zakresie prowadzenia prac dyplomowych studentów - do samodzielnego prowadzenia badań naukowych w dyscyplinie nauki socjologicznej, jak również uczestnictwa w procesie reprodukcji kadry akademickiej.

W profilu naukowym pana dr. Marcina Choczyńskiego, oprócz jego kompetencji merytorycznych, dobrego rozeznania w literaturze i umiejętnym oraz twórczym włączaniu jej w realizowane projekty badawcze pomnażające socjologiczną wiedzę w zakresie badanych zagadnień chciałbym zaznaczyć jego socjologiczną wrażliwość i czujność pozwalającą dostrzec pojawiające się ważne problemy społeczne (np. cyber-prekariat, wcześniej więzi emocjonalne i zagrożenia społeczne w czasie pandemii, warszawska noc muzeów) i dyspozycyjność wyrażającą się w synchronicznym do czasu pojawiania się nowych problemów

opracowaniu projektów badań empirycznych i dostosowanych do zmieniających się warunków społecznych sposobów ich realizacji.

Znałem wiele prac opublikowanych przez pana dr. Marcina Choczyńskiego, a powołanie przez Radę Dyscypliny Naukowej Nauki Socjologiczne w IS UKSW do roli recenzenta w przewodzie habilitacyjnym i zapoznanie się z całością jego dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego upewnia mnie w przekonaniu o poparciu wniosku Pana Doktora o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie nauki socjologiczne w dziedzinie nauki społeczne. Jestem przekonany, że wiedza socjologiczna, kompetencje metodologiczne, dydaktyczne i organizacyjne Pana Doktora dobrze przysłużą się rozwojowi polskiej socjologii.

Wnoszę do Rady Dyscypliny Naukowej Nauki Socjologiczne Instytutu Socjologii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie o nadanie panu doktorowi Marcinowi Choczyńskiemu stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauki społeczne, w dyscyplinie nauki socjologiczne.

A rectangular area of the document has been redacted with black ink, obscuring the signature of the official.